

PRÀCTICA 13

CORBA D'EQUILIBRI LÍQUID-VAPOR D'AIGUA

OBJECTIUS

Observació de la variació de la temperatura d'ebullició de l'aigua amb la pressió. Determinació de la calor de vaporització de l'aigua a partir de la mesura de la seua pressió de vapor a distintes temperatures, entre 20 °C i 100 °C aproximadament.

MATERIAL NECESSARI

Dispositiu experimental ja acoblat que consta de:

- Matràs amb aigua (A)
- Manta calefactors (B) dotada de plataforma elevadora
- Termòmetre de resistència de Pt (C) que inclou sistema de regulació de temperatura
- Refrigerador de serpentin (D) i baló gran (J) que evita que el vapor condense en el manòmetre
- Manòmetre de mercuri (F) que mesura diferències de pressió respecte a la pressió atmosfèrica
- Tubs de connexió amb les seues claus de pas respectives
- Bomba de buit del tipus "trompa d'aigua"

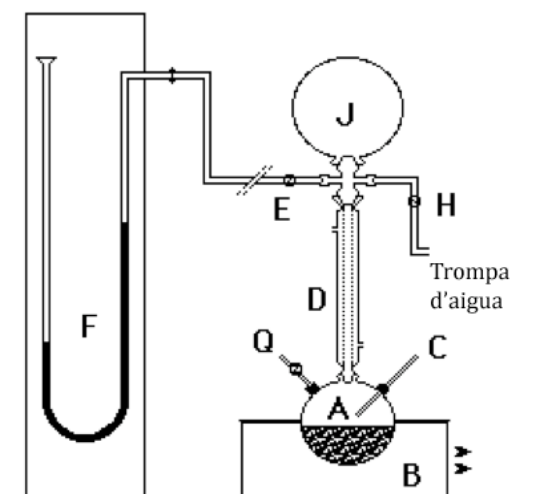

Figura 1. Dispositiu experimental.

INTRODUCCIÓ TEÒRICA

El pendent de la corba d'equilibri entre dues fases, corresponent al diagrama $p-T$, està donada per l'equació de Clausius-Clapeyron

$$\frac{dp}{dT} = \frac{L_v}{T(v'' - v')} \quad (1)$$

on L_v és la calor latent (molar o específica) de canvi de fase, amb v'' i v' els volums (molars o específics) corresponents a les fases de vapor i líquid, respectivament.

En el cas de l'equilibri líquid-vapor que ens ocupa, la pressió d'equilibri p (pressió de la fase vapor en equilibri amb la fase líquida) s'anomena pressió de vapor. Si v'' representa el volum molar del vapor, aleshores $v'' \gg v'$ i $v'' - v' \approx v''$. Considerant a més el vapor com a gas ideal, $v'' = RT/p$, i s'obté:

$$\frac{dp}{p} = \frac{L_v}{RT^2} dT \quad (2)$$

equació que, integrada admetent L_v com a constant en l'interval de temperatures considerat, condueix a

$$\ln \frac{p_2}{p_1} = \frac{L_v}{R} \left(\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2} \right) \quad (3)$$

on p és la pressió del vapor d'aigua corresponent a la temperatura T .

L'expressió anterior permet calcular la calor de vaporització L_v corresponent a un xicotet interval de temperatures. La calor de vaporització de l'aigua depèn de la temperatura: a 0 °C val 598 cal/g i a 100 °C és 540 cal/g. Aproximadament es compleix que

$$L_v(\text{cal/g}) = 598 - 0.52t(^{\circ}\text{C}) \quad (4)$$

PROCEDIMENT EXPERIMENTAL

El muntatge que cal fer servir es mostra en la Fig. 1. Si a pressió constant es subministra calor a un sistema líquid + vapor d'aigua + aire la temperatura creix mentre que s'elimina inicialment l'aire dissolt en el líquid en forma de bombolles. Posteriorment, la temperatura roman constant creant bombolles d'aigua pura en ebullició que ha de ser viva. La pressió de vapor d'aquestes bombolles és la mateixa del sistema aire + vapor de la fase gasosa, que mesurarem mitjançant el manòmetre de mercuri. La pressió es canvia (mitjançant la clau Q) admetent entre cada mesurament una petita quantitat d'aire a l'interior de l'aparell. En este cas, la temperatura a mesurar ha de ser la de l'aigua, o la del vapor molt pròxim a les bombolles que es trenquen.

S'obri la clau H i es connecta la trompa d'aigua, havent comprovat que les claus de pas estan en la posició correcta. Fet el buit, desconnectem la trompa i tanquem la clau H. Comprovem ara si hi ha pèrdues: després d'alguns minuts no hi ha d'haver variació en la diferència d'altures de les branques manomètriques. Connectem novament la trompa fins a establir, per al primer assaig, la menor pressió possible (uns 20 mm Hg). Des d'un principi mantindrem obert el circuit de refrigeració per evitar que es condense aigua en el manòmetre.

Una vegada estabilitzada la temperatura d'ebullició, l'anotarem, com també la pressió a què s'ha realitzat l'experiència. S'ha de tenir en compte que la pressió que marca el manòmetre F és diferencial (diferència de pressions entre l'atmosfera i la que hi ha a l'interior de l'aparell). Per tant, per calcular la pressió que hi ha a l'interior de l'aparell, la diferència d'altura entre les dues branques del manòmetre es restarà de la pressió atmosfèrica, que es llegirà al baròmetre del laboratori i es corregirà per l'efecte de temperatura.

Una vegada tenim la primera dada, augmentarem la pressió en un 1 cm Hg aprox. sobre l'assaig anterior, obrint una mica la clau Q. Després d'això, tornem a repetir l'operació anterior, i anotarem novament les dades de pressió i temperatura d'ebullició.

Per augmentar la temperatura es connecta la manta calefactora. (No toqueu el botó marcat amb una **T**: no té cap aplicació per a la pràctica, sinó sobre el funcionament intern.)

S'ha d'esperar fins a que l'aigua assolisca l'ebullició en reflux; és a dir, el líquid bull i l'acció de l'aigua freda que circula per la camisa de refrigeració D fa que condense i torne a A, assolint-se un estat estacionari. A l'interior de A, i per tal que l'ebullició no siga brusca, hem col·locat uns trossos de ceràmica perfectament nets; observarem un continu bombolleig dins del líquid problema quan s'arriba a l'ebullició.

Pren nota de nou dels valors de pressió i temperatura; repeteix tot el procés fins a assolir la pressió atmosfèrica (cada vegada, es pot incrementar la pressió en una quantitat lleugerament major que la mesurada immediatament abans). Així, s'obtindran diferents parells de dades de temperatura del vapor i pressió de vapor en equilibri que, emprats conjuntament amb l'eq. (3), permetran obtenir el valor del calor de vaporització L_v en diferents intervals de temperatura.

Observacions

- ✓ Una vegada acabada la pràctica, baixeu el calefactor mitjançant la plataforma de suport per tal de facilitar que es refrede el líquid per a la propera sessió.
- ✓ A l'hora de fer cada mesura, cal esperar el temps suficient perquè s'arribe a l'estat estacionari: la temperatura es manté constant.
- ✓ S'ha d'evitar que hi haja flux de vapor cap al baló J, cosa que s'aconsegueix, si cal, augmentant el flux d'aigua al circuit de refrigeració o disminuint la potència de calefacció.
- ✓ Abans d'accionar la trompa d'aigua per fer-hi el buit, heu d'obrir la clau de pas senyalitzada amb la lletra H. Una vegada fet el buit, desconnecteu la trompa i tanqueu a continuació la clau H.

Precaucions

- ✓ Amb els aparells elèctrics connectats a la xarxa: per tal d'evitar accidents per electrocució, no en toqueu les parts metàl·liques amb les mans humides o mullades.
- ✓ Eviteu contactes amb amb les parts del muntatge experimental a alta temperatura que poden provocar cremades (manta elèctrica, matràs d'ebullició, etc.).

PRESENTACIÓ DE RESULTATS

(a) Taula amb tres columnes: temperatura $t(^{\circ}C)$, pressió de vapor experimental, p , i pressió de vapor de la taula, p_{tau} , ambdós en mm Hg. Comentaris comparatius.

(b) Gràfica $\ln p$ enfront de $1/T$. Ajusteu els valors a una recta i determineu-ne el pendent. Trobeu L_v d'este pendent, que serà el valor mitjà en l'interval de temperatures que es treballa.

Un altra possibilitat és treballar amb parelles de punts i l'eq. (3), en dos o tres intervals, p. e.: 20-25°C, 40-45°C y 60-65°C.

TAULA

PRESSIÓ DE VAPOR DE L'AIGUA DE 0 A 100° C

(Haar, L., Gallagher, J.S., and Kell, G.S., *NBS/NRC Steam Tables*, Hemisphere Publishing Corp., New York, 1984.)

$t/^{\circ}\text{C}$	P/kPa	P/mmHg	$t/^{\circ}\text{C}$	P/kPa	P/mmHg
0.0000	0.61129	4.5851	51.000	12.970	97.283
1.0000	0.65716	4.9291	52.000	13.623	102.18
2.0000	0.70605	5.2958	53.000	14.303	107.28
3.0000	0.75813	5.6864	54.000	15.012	112.60
4.0000	0.81359	6.1024	55.000	15.752	118.15
5.0000	0.87260	6.5450	56.000	16.522	123.93
6.0000	0.93537	7.0159	57.000	17.324	129.94
7.0000	1.0021	7.5164	58.000	18.159	136.20
8.0000	1.0730	8.0482	59.000	19.028	142.72
9.0000	1.1482	8.6122	60.000	19.932	149.50
10.000	1.2281	9.2115	61.000	20.873	156.56
11.000	1.3129	9.8476	62.000	21.851	163.90
12.000	1.4027	10.521	63.000	22.868	171.52
13.000	1.4979	11.235	64.000	23.925	179.45
14.000	1.5988	11.992	65.000	25.022	187.68
15.000	1.7056	12.793	66.000	26.163	196.24
16.000	1.8185	13.640	67.000	27.347	205.12
17.000	1.9380	14.536	68.000	28.576	214.34
18.000	2.0644	15.484	69.000	29.852	223.91
19.000	2.1978	16.485	70.000	31.176	233.84
20.000	2.3388	17.542	71.000	32.549	244.14
21.000	2.4877	18.659	72.000	33.972	254.81
22.000	2.6447	19.837	73.000	35.448	265.88
23.000	2.8104	21.080	74.000	36.978	277.36
24.000	2.9850	22.389	75.000	38.563	289.25
25.000	3.1690	23.769	76.000	40.205	301.56
26.000	3.3629	25.224	77.000	41.905	314.31
27.000	3.5670	26.755	78.000	43.665	327.51
28.000	3.7818	28.366	79.000	45.487	341.18
29.000	4.0078	30.061	80.000	47.373	355.33
30.000	4.2455	31.844	81.000	49.324	369.96
31.000	4.4953	33.718	82.000	51.342	385.10
32.000	4.7578	35.686	83.000	53.428	400.74
33.000	5.0335	37.754	84.000	55.585	416.92
34.000	5.3229	39.925	85.000	57.815	433.65
35.000	5.6267	42.204	86.000	60.119	450.93
36.000	5.9453	44.593	87.000	62.499	468.78
37.000	6.2795	47.100	88.000	64.958	487.23
38.000	6.6298	49.728	89.000	67.496	506.26
39.000	6.9969	52.481	90.000	70.117	525.92
40.000	7.3814	55.365	91.000	72.823	546.22
41.000	7.7840	58.385	92.000	75.614	567.15
42.000	8.2054	61.546	93.000	78.494	588.75
43.000	8.6463	64.853	94.000	81.465	611.04
44.000	9.1075	68.312	95.000	84.529	634.02
45.000	9.5898	71.929	96.000	87.688	657.71
46.000	10.094	75.711	97.000	90.945	682.14
47.000	10.620	79.657	98.000	94.301	707.32
48.000	11.171	83.789	99.000	97.759	733.25
49.000	11.745	88.095	100.00	101.32	759.96
50.000	12.344	92.588			